

3. Целуйко В.М. Поняття і типи неблагополучних сімей. *Психологія неблагополучної сім'ї: Книга для педагогів і батьків*. М.: Видавництво "ВЛАДОС". ПРЕС, 2003. С.82.

4. Бутко М. П., Ревко А. М. Соціальні імперативи якісного розвитку продуктивних сил регіонів України: монографія / за заг. наук. кер. д-ра екон. наук, проф. М. П. Бутка. Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2016. 276 с.

5. Трубавіна, І. М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю: Навчальний посібник – К.: ДЦССМ, 2003. – 132 с.

Маслак М. В., здобувачка вищої освіти 3 курсу, група СР-181,
Мекшун А. Д., к.пед.наук, старший викладач кафедри соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З НАРКОЗАЛЕЖНИМИ КЛІЄНТАМИ

Залежність від психоактивних речовин (наркотиків) — це хронічне захворювання, що проявляється в непереборному бажанні вживати наркотичні речовини, незважаючи на негативні соціально-медичні наслідки. Уперше більшість людей вживає наркотики добровільно, із різних причин, але повторне вживання може призвести до змін у мозку, у результаті чого людина може бути не здатною опиратися інтенсивному потягу. Оскільки вживання наркотиків може призводити до змін у мозку, залежність розглядають як хронічне захворювання, а не брак волі чи прояв поганого характеру. Наркозалежність вважають рецидивним захворюванням — люди, які лікуються від розладів, пов'язаних з уживанням наркотиків, або пройшли таке лікування, мають підвищений ризик повернутися до вживання, навіть після кількох років відмови.

Мета даної статті полягає в аналізі основних стратегій і моделей соціальної роботи з наркозалежними клієнтами (зокрема, підлітками і молоддю).

Питання технологій соціальної роботи з наркозалежними розглядалися багатьма дослідниками, серед яких: О. Балакірева, Д. Богдан, А. Бойко, Л. Дума, П. Дупленко, Н. Максимова, К. Мілютіна, О. Савчук, Т. Семигіна, С. Філь, О. Яременко та багато інших.

Наркозалежність – захворювання, що виникає внаслідок неконтрольованого вживання хімічних речовин на основі особистісної схильності у вигляді переваги рис залежної особистості, і проявляється у формі паталогічної залежності від психоактивних речовин, яка має психологічний і фізичний характер.

Серед важливих принципів роботи з людьми, залежними від психоактивних речовин, зазвичай, виділяють такі, як: розуміння замість засудження; добровільність та партнерство замість контролю; конфіденційність; щирість та довірливість стосунків клієнта та консультантів; тісна співпраця з сім'єю клієнта; допомога для самопомоги (активність замість пасивності); комплексний характер допомоги [1.с. 28]. У соціальній роботі з наркозалежними виділяють три різновиди програм: профілактичні, лікувальні та реабілітаційні. Профілактичні програми передбачають первинну профілактику, спрямовану на запобігання вживанню наркотиків, тобто це робота з тими, хто ще не знайомий зі смаком наркотичних речовин, свого роду «вакцинація» виникнення проблеми. Профілактика наркоманії повинна базуватися не на заборонах і боротьбі з негативним, а на сприянні росту можливостей особистості розв'язувати складні життєві ситуації та робити здоровий життєвий вибір [2.с. 36]. В лікувальній програмі, ключовим місцем є надання медичної допомоги, слід зазначити, що власне медикаментозне лікування без залучення

реабілітаційних можливостей соціальних працівників та психологів, як правило, є неефективним. Найбільш поширеними в даній моделі є програми замісної терапії, це коли втілюється мультидисциплінарний підхід, коли фахівці з різних галузей знань працюють скоординовано над наданням послуг одному й тому ж клієнтові і в такий спосіб забезпечують комплексність допомоги. До складу мультидисциплінарної (багатопротильної) команди входять сертифікований лікар-нарколог (або інший лікар, який пройшов спеціальну підготовку), лікар-інфекціоніст, медсестра, соціальний працівник та психолог або консультант з проблем хімічної залежності. Разом з ними працюють парапрофесіонали: співзалежні, екс-наркомани та екс-алкоголіки. Це дозволяє вже на перших етапах реабілітації розв'язувати проблему комплексно, із залученням до роботи членів родин залежних осіб, із проведенням індивідуальної та групової роботи за різними напрямками [3. с. 46]. До третьої групи спеціалізованих програм відносять такі, які можна назвати безмедикаментозними і які мають на меті реінтеграцію, реадаптацію, ресоціалізацію осіб із залежністю. Реабілітаційні програми позбавлення від залежності базуються на тому, що одужання людини відбувається внаслідок утримання від психоактивних речовин, на навичках пошуку ресурсів у собі та найближчому оточенні. Це потрібно для того, щоб людина могла максимально адекватно інтегруватися у суспільство (в макро- та мікросоціум) відповідно до індивідуальних особливостей, можливостей, а також з урахуванням реалій її сімейного та трудового досвіду й досвіду громади. Розв'язання таких складних проблем передбачає довготривалу реабілітацію людини із залученням до програми фахівців та людей, які навчилися жити із залежністю [2. с. 49].

Також є вид такої допомоги як соціальний супровід який передбачає регулярну роботу, спрямовану на здійснення соціальної опіки, допомоги та патронажу з метою подолання життєвих труднощів, збереження та підвищення соціального статусу клієнтів. Цей метод є дуже важливим в роботі з наркозалежними адже соціальний супровід– це спланований процес взаємин між клієнтом і соціальним працівником, який може передбачати застосування різних моделей роботи та стратегій втручання. У цьому процесі виділяють низку окремих етапів: прийняття рішень: узгодження з клієнтом мети, завдань та плану заходів; вибір методів роботи, перегляд ресурсів, розподіл часу; досягнення домовленості про послуги і очікувані результати; використання клієнтом своїх знань, вмінь, ресурсів та професійних знань, вмінь, ресурсів соціального працівника; здійснення моніторингу роботи;аналіз результатів: чи досягнута мета, здобутки, готовність клієнта завершити стосунки [1. с. 34].

Отже, негативні явища, що породжуються вживанням наркотиків, несуть у собі велику небезпеку для людства. Вживання наркотиків насамперед негативно впливає на здоров'я людей, сприяє розвитку соматичних і психічних захворювань і є однією з причин збільшення смертності та інвалідизації населення.

Список використаних джерел

- 1.Дворняк С. Соціально-психологічна реабілітація людей із залежністю від наркотичних речовин. Київ: Граффіті Груп, 2003. 56 с.
2. Балакирева О. М., Дупленко П. Ю., Максимова Н. Ю., Мілютіна К. Л. Профілактика вживання алкоголю, наркотиків і токсичних речовин серед молоді. *Молодь України: стан, проблеми, шляхи розв'язання*. Вип. 7. К.: Студцентр, 1998. 56 с.
- 3.Толстоухова С. В., Яременко О. О., Технологія роботи з різними категоріями клієнтів центрів соціальних служб для молоді. Київ, 2003. 88 с.